

מקצתו למעלה מי' או מכיון שהתיבה נחה      שבתוך התיבה וכדלעיל לענין זורק רשות  
מקצתה למעלה מי' הוא פטור על כל מה      בפ"ע].

## נחום אליעזר רבינוביץ

הרב דטורונטו-דאונוויו

### על שיער הבא מהודו לגבי פאה נכרית

ואפילו נעשתה בו עבודה, ואלו הן דברי השו"ע (שם ג) : ,ותקרובת... כל שכיוצא בו קרב על גבי המזבח כמו כל מיני מאכל כגון : בשר שמנים וסלתות ומים ומלת, אם הניחו לפניה לשם תקרובת נאסר מיד. אבל דבר שאין מקריבין ממנו בפנים אינו נאסר אלא אם כן עשה ממנו כעין זביחה או כעין זריקה המשתברת והוא דרך לעובדה באותו דבר, אע"פ שאין דרך לעובדה בזה הענין... וכן בכל דבר שעובדה כדרך עבודתה בין אם הוא דרך כבוד או דרך בזיון ואינו כעין פנים חייב ולא נאסר, עכ"ל.

הטו"ז (ס"ק ה) מפרש מיני מאכל דווקא מאותם מינים הקרבים בפנים ובגלל זה תמה על הפרישה שפירש בשר... ה"ה בשר חיות ועופות מקרי תקרובת, וז"ל : ,ואיני יודע לזה טעם ולא ראיתי דהרי בפירוש אמרו שכיוצא בו קרב לגבי מזבח, ואין חיה קרב בפנים כלל, כ"ש ובנקודות הכסף.

ולפענ"ד נראה ליישב דברי הפרישה כי בגמרא דף נא, א לגבי בעל מום אמר רבא : ,השתא לבני נח חזיא לגבוה בבמה דידהו, לעכו"ם מיבעיא ?, והרי אמרו בזבחים קטו, ב : ,הכל כשרים ליקרב בבמה של בני נח : בהמה, חיה ועוף, זכרים ונקבות, תמימין ובעלי מומין... אולם אפילו להט"ז לאו כל-לא הוא כי רק מה שקרב לפנים נאסר כי בשו"ע הוסיף : ,שחט לפני' חגב נאסר אפי' אין דרך לעובדה בחגב כלל, והרי חגב אינו קרב בפנים.

בזמן האחרון בגלל האופנה החדשה עלה הביקוש לשיער אדם לפיאות נכריות עד להפך-ליא. היוקר גרם לכניסת הודו לשוק זה. שם ישנם אלפים ורבבות שנוהגים לגדל פרע וליום איד ידוע מתגלחים ומקריבים את השיער לע"ז. לפנים היו שורפים את השיער המתקבץ שם לקמצים אחרי טכס ההקרה-בה: אולם כאשר ראו הסוחרים בהונג-קונג שהשיער שווה כסף השכיעו על השלטונות למנוע איבוד השיער, מאחר שהוא יכול לש-מש מקור למטבע זר. מכיון שמטעם אמונתם אין השריפה בכלל עבודתם כי ההקרבה בל-בד היא עיקר, והשריפה היתה רק לפנות המקום, לפיכך ראו השלטונות בעין יפה הצ-עה זו. ומאז זורמת לשוק דרך הונג-קונג כמות ענקית של שיער אדם מהודו. ויש אומרים שכיום רוב השיער שעושים ממנו פיאות נכריות מוצאו מהודו. ישנם חנויות שהפאות מצויינות — "שיער מזרחי" או "שיער אירופאי", אבל הרבה יש שאין שום ציון. אמנם ישנם סוחרים שאומרים שהם בקיאים להכיר ולהבחין בין שיער הבא מארצות המערב לבין שיער מהודו. האם אין איסור תקרובת ע"ז חל על שיער זה ?

חמורה תקרובת ע"ז יותר מעבודה זרה עצמה, שאלילים עצמם יש להם ביטול אבל תקרובת ע"ז אין לה ביטול (ע"ז נ, א, ועיין תוס' יו"ט ג"ח שכתב : ,ה"ה לענין טומאת מאהיל' ; ועיין יו"ד קלט"ב). אולם מצד אחר יש קולא בתקרובת שלא הכל נאסר בתקרובת

אלא שפסקו של השו"ע כאן כבר עמד עליו הש"ך (ס"ק ו) שלא הזכיר את דעת הרמב"ם ותמה עליו. והנה מבוכה גדולה בין המפרשים במקור דינים הללו הן בפירוש הסוגיא בע"ז והן בדבר הרמב"ם הל' עכו"ם ג"ד, שהראב"ד השיגו וכל נר"כ הראשונים והאחרונים נדחקו בביאור פסקיו.

ולוא דמסתפינא הייתי מציע לבאר את סוגיית הגמרא לדעת הרמב"ם קצת אחרת מאשר פירשו שאר הראשונים, ולפענ"ד נר"א שעי"ז יתיישבו פסקי הרמב"ם מתוכה. טרם ניגש לפירוש הסוגיא נציע את כללי הענין ואף נקדים הגדרת המונחים היסודיים בו.

בסנהדרין ס, ב נתבאר שהעובד ע"ז כדרכה חייב על כל עבודה אף גפוף ונשוק אף דרך בזיון, כל שהוא כדרכה — חייב מיתה. אזהרתו היא מן הכתוב: "וּפֶן תִּדְרוֹשׁ לֵאלֹהֵיהֶם לֵאמֹר אֵיכָה יַעֲבֹדוּ הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֶת אֱלֹהֵיהֶם" — דהיינו כדרכה. נוסף ע"כ חייבתו תורה אם עבדה בעבודות שנתייחדו לשמים, אפילו אין דרך ע"ז זו לעובדה בכך. הוא שדרשו שם: "זוּבַח לֵאלֹהִים יִחְרַם בְּלֹתִי לֹד' לְבָדֹד". — בזוּבַח לֵעֲכוּ"ם הַכְּתוּב מִדֹּבֶר. אין לי אלא זוּבַח; מִקְטֵר וּמִנְסֵךְ מִנִּיין? ת"ל: "בְּלֹתִי לֹד' לְבָדֹד" — רִיקֶן הָעֲבוֹדוֹת כּוֹלֵן לִשֵּׁם הַמִּיּוֹחָד... יִכּוֹל שֶׁאֵינִי מֵרַבֵּה הַמִּגֵּף וְהַמִּנְשֵׁק וְהַמִּנְעִיל? ת"ל: "זוּבַח" — זְבִיחָה בְּכֹלֵל הִיתָה וְלִמָּה יֵצֵא, לְהַקִּישׁ אֵלַי וְלֹמַר לך: מִה זְבִיחָה מִיּוֹחָדִת שֶׁהִיא עֲבוֹדַת פָּנִים וְחַיִּיבִין עֲלֶיהָ מִיתָה אֵף כֹּל שֶׁהִיא עֲבוֹדַת פָּנִים וְחַיִּיבִין עֲלֶיהָ מִיתָה...".

יתר על כן, בעבודה זרה נ"א, א' אמר רב אבהו אמר רבי יוחנן: "מִנִּיין לְזוּבַח בֵּה־מָה בַּעֲלַת מוֹם לֵעֲכוּ"ם שֶׁהוּא פֶטוּר? שֶׁנֶּאֱמַר: "זוּבַח לֵאלֹהִים יִחְרַם בְּלֹתִי לֹד' לְבָדֹד" — לֹא אִסְרָה תוֹרָה אֶלָּא כַּעֲיֵן פָּנִים. וְהַגְמָרָה מַעֲמִידָה אֶת דְּבָרֶיךָ דּוּקָא בְּבִהְמָה מַחוֹסֶרֶת

אבר. דינו של רבי יוחנן מן הסתם נאמר באופן שאין עבודתה של ע"ז זו בבהמה מחוסרת אבר, כי אם עבודתה בכך הרי נתיב רבה ממקרא אחר: "אֵיכָה יַעֲבֹדוּ, אֶלָּא זֹדָאֵי הַמְדוּבֵר הוּא בְּשֵׁאִין עֲבוֹדָתָה בְּכֹךְ אֶלָּא שְׂרָבִי יוֹחֲנָן מַסְבִּיר לָנוּ אֶת הַדְּרָשָׁה שֶׁדְּרָשׁוּ מִן הַכְּתוּב: "זוּבַח לֵאלֹהִים יִחְרַם" — לְרַבּוֹת עֲבוֹדוֹת שֶׁנִּתְיַחֲדוּ לַשָּׁמַיִם, שֵׁאִין זֶה אִמּוֹר אֶלָּא כַּעֲיֵן פָּנִים.

המושג כַּעֲיֵן פָּנִים טֵעוֹן בִּירּוּר. בִּטָּח אֵין לֹמַר שֶׁפִּירוּשׁ "כַּעֲיֵן פָּנִים" הוּא מִמַּשׁ כְּמוֹ עֲבוֹדַת שָׁמַיִם בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁהִרִי אִמַּר רַבָּא: "הִשְׁתֵּא לְבָנִי נַח חֲזִיא לְגִבּוּהָ בְּבִמָּה דִּידָהּ, לֵעֲכוּ"ם מִיֵּבֵעִיא?". בִּרְרוֹר אִיפּוּא שֶׁכַּעֲיֵן פָּנִים כּוֹלֵל לֹא פָחוֹת מִכֹּל עֲבוֹדָה הָרְאוּיָה לַשָּׁמַיִם וְאִפִּילוּ בְּבִמָּה שֶׁל בְּנֵי נַח, וּמִמִּילָא אֵף כֹּל בִּהְמָה וְחִיָּה וְעוֹף כִּי כְּשֵׁרִים הֵם בְּבִמָּה. מִכֹּל מְקוֹם רֵאִינוּ שֶׁהַמִּיעוּט "מַעֲיֵן פָּנִים" מוֹסֵב לֹא עַל מַעֲשֵׂה הַשְׁחִיטָה לְבַד אֶלָּא עַל הַנִּשְׁחָט, דִּהֵיִינוּ מִקְבֵּל הַפְּעוּלָה. הִיא הִיא פְּעוּלַת הַשְׁחִיטָה בְּבִהְמָה תְּמִימָה וּבְבִהְמָה מַחוֹסֶרֶת אֶבֶר. אִמְנָם עַל מַחוֹסֶרֶת אֶבֶר הוּא פֶטוּר מִשּׁוּם שֵׁישׁ חֶסְרוֹן בְּנִשְׁחָט. נִמְצִינוּ לִמֹּד דִּים כִּי אֵף כְּשֵׁישׁ פְּעוּלַת שְׁחִיטָה מִמַּשׁ — דִּהֵיִינוּ חֲתִיכַת הַצּוּאָר בְּסִכִּין — יִשְׁנֵן הֶגֶר בְּלוֹת עַל טִיב הַנִּשְׁחָטִים. לֹא עַל כֹּל נִשְׁחָט הוּא חַיִּיב; עַל בִּהְמָה מַחוֹסֶרֶת אֶבֶר וְאַצִּ"ל עַל בִּהְמָה שֶׁמֵּתָה כִּבֵּר אֵינוּ חַיִּיב אִפִּילוּ עֲשֵׂה בִּהְמָה פְּעוּלַת שְׁחִיטָה מִמַּשׁ.

בִּרְם לֹא רָק עַל עֲבוֹדוֹת פָּנִים לְבָדֹן חַיִּיבִין אִפִּילוּ אֵין דֶּרֶךְ עֲבוֹדָתָה בְּכֹךְ. אִמְרוּ בְּסִנְהֶדְרִין סב א: "אֲבוֹת — זִיבּוּחַ... תּוֹלְדוֹת — שֶׁבֶר מִקָּל לִפְנֵיהֶ" (דְּדָמִי לַשְׁחִיטָה שֶׁשׁוֹבֵר מִפְּרָקָתָה). מִהוּ הֵיחָס בֵּין אֲב לַתּוֹלְדָה? בִּרְרוֹר שֶׁצָּרִיךְ שֶׁהַמַּעֲשֵׂה יֵהָא דּוֹמָה לַמַּעֲשֵׂה הַעֲבוֹדָה בְּפָנִים. אוֹלָם עַד כֵּמָה דְּרוֹשׁ דְּמִיּוֹן זֶה? בְּכֹלֵל בְּכֹל מַעֲשֵׂה יֵשׁ לְהַבְחִין שְׁלֹשׁ בְּחִי־נוֹת: א) אֵיכּוֹת הַפְּעוּלָה מִצַּד הַפּוֹעֵל. לְמַשֵּׁל

הנזרק מתפזר כמו הדם בזריקתו — דהיינו צריך דווקא זריקה משתברת שהיא כעין זריקה אף מצד הנפעל? המיעוט "כעין פנים" אינו הולם לכאן לגמרי, כי הלא בפנים אין תולדות. וכל שמרבים אנו תולדות ממילא נכללו הרבה דברים שאינם "כעין פנים" כגון מקל וכו'.

מעשה נמצא שעל האבות הוא חייב רק כשעושה אותם בדברים שהם מסוג "מעין פנים". כל שאינו מעין פנים כגון מחוסרת אבר — פטור עליו. אבל על התולדות ישנן שתי אפשרויות: (א) כל ששייך בו שם תולדה חייב עליו, דהיינו אם המעשה דומה מצד הפועל ומצד התכלית — תולדה הוא וחייב. למשל, על כל דבר שאפשר לשברו או לזרקו חייב משום שחיטה זריקה. (ב) גם בתולדות אינו חייב אלא א"כ גם מצד הנפעל יש כאן דמיון באיכות הפעולה, דהיינו בעיניו כעין זביחה וכעין זריקה. לפיכך על זריקה משתברת חייב אבל על זריקת מקל פטור.

ברם אפילו באופן הראשון כ"ז אמור רק לגבי חיוב העובד. אבל לגבי איסור תקרובת וודאי שאין להרחיב את דין התקרובת עד כדי כך. ולמה לא? כבר פירש הר"ן (הביאו בב"י סי' קלט): דלגבי חיובא בחדא מתרתי סגי — או כעין פנים ונפקא לן מזובח לאלהים יחרם, או כדרך עבודתה ונפקא לן מאיכה יעבדו, אבל לגבי איסורא של תקרובת לעולם אינו נאסר אלא בכעין פנים דאיסור תקרובת מאשר חלב זבחימו יאכלו נפקא, הילכך לא מיתסר אלא כעין פנים דומיא דזביחה. נמצא שאפילו מי שסובר חייב על זריקת מקל אף שאינה משתברת, מ"מ לא נאסר משום תקרובת, כי חיוב העו"ב הוא משום תולדת זריקה ועל תולדת זריקה יש לומר שחייב אפילו אינה כעין זריקה ממש מצד הנפעל, כי תולדה יש כאן עכ"פ מצד הפועל והתכלית ואין צריך

השוחט שובר מפרקתה של הבהמה, וכל השור בר דבר הרי כאן פעולה דומה מצד הפועל. כמו כן, הזורק אבן או הזורק דם — מצד הפועל שניהם שווים. (ב) איכות הפעולה מצד הנפעל. בהמה הנשחטת משתנית משהיתה שהרי נחתכת. דם הנזרק משתנה שהרי מתפורר טיפין טיפין. כאן אנו מסתכלים לא על מה עושה הפועל אלא מה נעשה בנפעל. (ג) תכלית הפעולה. למשל, שחיטה נעשית בבעל חי כדי שימות.

אם דנים אנו משום תולדה ואב מסתבר שהדמיון יהיה בעיקר רק בא' וג' — באיכות הפעולה מצד הפועל ובתכלית המעשה (כמו שמצינו דוגמתה גם בשבת). דהיינו, כמו בשחיטת בהמה שובר מפרקתה והיא מתה, כן בשבירת מקל — המקל בטל מכמות שהיה. משל אחר: זריקה או ניסוך היא עבודת שמים ובכלל אבות היא. לשמים ישנה רק בדם, יין, שמן, ומים שכולם נוזלים. תולדה דתה — זריקת דבר קשה ואפילו מקל. מצד הנפעל שונה היא לגמרי פעולת הזריקה על הנוזלים מאשר במקל; הללו מתפזרים מה שאין כן מקל. אמנם מבחינת אב ותולדה הדמיון מספיק כי מעין זריקה יש כאן אפילו במקל כי העושה פועל בשווה בשניהם ואף התכלית להקריב את הדבר למזבח היא שוה בשניהם.

על כן מתעוררת כאן שאלה גדולה כאשר נדון בנפעל. מכיון שהרחבנו את סוג העבירות להתחייב אף על תולדות, הרי בע"כ שהרחבנו פי כמה את סוג הנפעלים שהם החמרים שבהם נעשות תולדות העבודות. למשל, שחיטה שייכת רק בבעל חי, אבל תולדה דתה הרי ישנה גם במקל וכיו"ב. מעשה יש לשאול: האם צריך גם מצד הנפעל שיהיה דמיון באיכות הפעולה, ולא יספיק שהתולדה היא מעין האב? למשל, זריקת מקל היא מעין זריקת דם אבל שמא צריך דווקא שיהא

יותר. אבל לאסור בתקרובת צריך דווקא כעין פנים, דהיינו שתהא ממש כעין זריקה — זריקה משתברת, כי לאסור בתקרובת בע"כ צריך לדון על הנפעל שיהא עכ"פ באיזה אופן שהוא בחינת, חלב זבחימו'. אחרי הקדמה זו נראה לפרש את הסוגיא בעבודה זרה נ, ב לדעת הרמב"ם: אמר רב יהודה אמר רב: עכו"ם שטובדין אותה במ' קל — ושבר מקל בפניה חייב, זרק מקל בפניה פטור. לכן נקט שעובדין אותה במקל, כגון בקשקוש, לרבותא שאע"פ שעובדין אותה במקל, מ"מ זרק בפניה מקל פטור כיון ששינה מקשקוש לזריקה. א"ל אביי לרבא: מאי שנא שבר דהוה לה כעין זביחה שהיא תולדה, זרק נמי הוה לה כעין זריקה ויתחייב על התולדה כמו על האב? אמר ליה: בעינא זריקה משתברת וליכא — כלור מר, לא יספיק שאיכות הפעולה מצד העובד היא דומה לזריקה אלא צריך גם מצד הגוף על יהא דומה בכלשהו לדם שמתפור על ידי זריקה, ולפיכך צריך דווקא זריקה המשתברת להתחייב. שוב מקשה הגמ' מברייתא שפיר לה צואה משמע שלא צריך זריקה המשתברת, ודוחה שאפשר להעמיד בצואה לחה, לימא כתנאי. שחט לה חגב, ר' יהודה מחייב... סבר אמרינן כעין זביחה לפיכך דווקא שחט שהחגב מת על ידו — חייב. אבל באסיפה לבד אינו מתחייב אע"פ שלגבי היתר אכילה דיו באסיפה, וחכמים פטריס... לא אמרינן כעין זביחה אלא כעין פנים' — מאחר שהשחיטה היא עבודת פנים, דהיינו אב, לפיכך לגבי הנשחט בעינן מעין פנים. מעתה חגב שאסיפתן זו היא שחיטתן, האסיפה היא מעין זביחה, אבל שחיטת חגב אינה כלום כי אין שחיטה אחר שחיטה והרי זה כאילו שחט בהמה שכבר נשחטה. ואם אין ראיה לדבר זכר לדבר בתוספתא סוטה ו-ג: מלמד שהיתה אמנו שרה רואה

את ישמעאל בונה במסין וצד חגבים ומעלה ומקטיר קטרת לעכו"ם' — שחיטה לא נאמר כי צידה לבד תספיק בחגב. (ועיין שבת קלו, א, גבי שחיטת טריפה ופרי מגדים פתיחה לה' שחיטה; ועיין תוספות חולין ע"ד, ב' ד"ה דגמר שבן פקועה חשוב שחוטא ואין פודין). לפיכך פטור השוחט לה חגב משום שזהו כאילו שחט את המתה ומאחר שבעינן מעין פנים הרי השוחט את השחוטא פטור. אבל אין הכי נמי זרק מקל יוכל להיות שהוא חייב ולא בעינן זריקה המשתברת כי לגבי תולדות אין צריך שהנפעל יהיה כעין זריקה. אבל לר' יהודה לא יתחייב באסיפה לבד ואין לומר עכ"פ תהא אסיפה תולדת שחיטה ויתחייב, כי בשחיטת בהמה הבהמה מתה ע"י פעולת השחיטה ולר' יהודה צריך גם בתולדה מעין זביחה ולפיכך צריך דווקא שהחגב ימות, וכן בזריקה צריך דווקא זריקה המשתברת. על כן לר' יהודה על אסיפה לחוד הוא פטור, אבל אם שחט לה חגב מאחור שגם בנפעל דומה הוא לשחיטת בהמה שהרי החגב מת ע"י השחיטה — חייב. אולם לרבנן מאחר שאסיפתן היא שחיטתן נמצא שוחט אחר שוחט ופטור כי בשחיטה שהיא אב וודאי בעינן מעין פנים.

מסקנת הגמרא היא: לא, דכ"ע לא אמר רינן כעין זביחה וממילא לא בעינן נמי זריקה המשתברת אלא כעין פנים בעינן — באבות החיוב מוגבל רק למקום שהנפעל דומה מעין פנים, אבל בתולדות לית לן בה כי המיעוט מעין פנים לא שייך לתולדות כלל. תשאני חגב הואיל וצווארו דומה לצ" וואר בהמה לפיכך מחייב ר' יהודה כי הוא דומה ממש לשחיטת פנים והוא סובר שאין לומר בזה שוחט אחר שוחט כי חי הוא לפנינו. אחרי מסקנה זו ממילא נדחית האור קימתא שהעמידו לעיל בצואה לחה, כי באמת אין צורך לזה והלכה היא שלא בעינן

פזר, וודאי שמצד הפועל דומים הם ולפיכך חייב, אבל מצד הנפעל יש כאן שוני שזה מתפזר מה שאין כן זה, ולגבי איסור תקרובת מסקנת הגמרא היא שצריך דמיון יתר. אבל אפילו לאיסור תקרובת אין צריך שיהיה דבר הראוי לשמים, וזהו שפסק בפרק ז"ט: אבל אם מצאו בפנים בין דרך כבוד בין דרך בזיון בין דבר הראוי למזבח בין דבר שאינו ראוי — כל הנמצא בפנים אסור. עיי"ש ובכ"מ.

נחזור לעניננו. בדבר תגלחת לע"ז הרי חק זה כבר היה לעולמים כמבואר בע"ז יא, ב שהיו מניחים בלורית לשם ע"ז ולסוף שנה היו מגלחים אותה בלורית לבדה. והר"ח כתב (דף כט, א): 'פי' בלוריתו מקום בראש שמגלחין אותו הכומרים לעכו"ם, הרי שהגילוח נעשה לשם ע"ז. אלא שעדיין יש לחקור אם השיער הבא מהודו נאסר בתקרובת כי שמא אינו אלא חק שלהם להתגלח באותו יום איד אבל לא יותר. אולם לכאורה זה אינו כי כפי השמועה מגישים את השיער לע"ז. אלא שהרי בשו"ע פסק: דבר שאין מקריב בין ממנו בפנים אינו נאסר אלא א"כ עשה ממנו כעין זביחה או כעין זריקה המשתברת. ובכ"מ הנ"ל פירש כן גם בדעת הרמב"ם. והלא שיער אינו ראוי לפנים ואין להביא ראיה משער הנזיר ששורפין אותו תחת הדוד ששם שאני כמובן. ברם מבואר ברש"י דף נא, א וז"ל: 'שבצרן מתחילה לצורך עכו"ם ובבצירותן עבדה לעכו"ם דהוי כשבר מקל לפניה דדמי לזביחה' עכ"ל. מעתה כל שהגילוח נעשה לשם עכו"ם לא יהא אלא כבצירה דדמי לזביחה, והריהו תקרובת ונאסר. אלא שכל זה אמור בידוע שהשיער הוא מתקרובת ע"ז, אבל על סתם שיער בשוק יש להסתפק שמא אינו מהודו ואפילו הוא מהודו שמא אינו מתקרובת ע"ז כי מסתמא יש גם שיער אחר שם. אולם זה אינו, כי אף

זריקה המשתברת ואף זרק מקל בפניה חייב שלא כרב יהודה אמר רב. על כן מביאה כאן הגמרא את דברי ר"נ אמר רבה בר אבוא אמר רב... שבר מקל בפניה חייב ונאסרת, זרק מקל לפניה חייב ואינה נאסרת. א"ל רבא לרב נחמן: מאי שנא שבר דהויא ליה כעין זביחה, זרק נמי הויא ליה כעין זריקה? א"ל: בעינן זריקה משתברת וליכא. פירוש לגבי חיוב עבודה כבר נפסק שאין הגבלה עוד על הנפעל, אבל לגבי איסור תקרובת בזה הכל מודים שצריך כעין זריקה כי איסור תקרובת נלמד מחלב זבחימו' וצריך שתהיה התקרובת דומה במקצת לזבח. ושוב דנה הגמרא בזה אם לאיסור תקרובת צריך דווקא כעין זריקה ממש: מעתה אבני בית מרקוליס במה יאסרו?... כל שאר הענין דן בשאלה זו ולבסוף מביאה הגמרא את הדין של מחוסרת אבר שגז"ש לאותו ענין כי הוא הגבלה בנפעל כמו שנתבאר.

הרמב"ם פסק ככל המתבאר מסוגיא זו וז"ל: 'ספת לה צואה או שניסך לה עביט של מי רגלים חייב' — כי מסקנת הגמרא היא כרב נחמן שלהתחייב אין צורך דווקא בזריקה המשתברת. שחט לה חגב פטור אלא א"כ היתה עבודתה בכך' — כרבנן שסוברים שבאב צריך כעין פנים ושוחט אחר שוחט פטור. וכן אם שחט לה בהמה מחוסרת אבר פטור אא"כ היתה דרך עבודתה בכך, מאי וכן? אלא ששניהם מדין אחד הם כי בשוחט שהוא אב צריך מעין פנים, ומאותו טעם שפטור על שחיטת חגב משום שחשוב כשהוט כבר ואין כזה בפנים, הוא הדין פטור גם על בהמה מחוסרת אבר שאינה בפנים.

אח"כ חוזר לדבר על ההבדל שבין חיוב עבודה לדין איסור תקרובת: שבר מקל בפניה חייב ונאסרת, זרק מקל בפניה חייב ואינה נאסרת שאין זריקת המקל כעין זריקת הדם שהרי המקל כמו שהוא והדם מת-

נאה. (עיין שד"ח כללים תי"ז כלל כה) וכל ספק דאורייתא לחומרא (עיין בקובץ על הרמב"ם שם). ע"כ לכאורה נראה שבלי בדיקה קפדנית לברר שהשיער הוא אירופאי אין להשתמש בפיאה נכרית עשויה משער אדם. ואף גם זאת צריך לברר אם באמת אפשרית בדיקה כזו.

אבל מפני שהדבר הזה נוגע לרבים ובפרט להרבה בנות ישראל הכשרות לא מלאני לבי לומר בזה הלכה, בפרט אשר לא ראיתי ולא שמעתי מי שיתעורר על זה, ושמא ראו חכמים איזה צד להקל. אולם מאי דך אין להחריש במקום אפרושי מאיסורא, ע"כ אמרתי להציע את השאלה לפני מורי הדור אשר על פיהם ישק כל העם.

אילו היה רוב השיער מהודו מותר עכ"ז כל שנתערב בו תקרובת ע"ז נאסרה כל התערובת (סימן קמ), אבל עכשו אשר כפי השמועה רוב השיער משם הוא וודאי אסור ורק מן הסברא באנו לומר שיש שם גם מיעוט של היתר, אפילו נתערב השיער משם באחר אסור את כל התערובת. עוד זאת אפילו בתערובת שניה או שלישית, אם צדקו דברי השואל שהמומחים הבקיאים יודעים להכיר את השיער הבא מהודו, הרי האיסור ניכר ולא שייך בו ביטול כלל.

והנה לדעת רוב הפוסקים תקרובת ע"ז אסורה בהנאה מדאורייתא ותופסת דמי' (רמב"ם הל' עכו"ם ז"ט) שלא כתוספות (ב"ק עב, ב ד"ה דאי) שמחלקים בין אכילה לה-

## הרב מאיר בלומנפלד

נו-ארק נ. דו'.

## בתפלת מוסף ראש חודש בשבת ובחול.

בחרתנו' אלא: .אהבת אותנו ורצית בנו' — ומשום דשבת מקדשא וקיימא מששת ימי בראשית ואינה תלויה בקביעות דראש חודש, מה שאין כן ימים טובים ור"ה שתלו' ייב בקביעות הב"ד, וק"ל.

(ב) מפני מה בחול אומרים: ,זמן כפרה לכל תולדותם, ובשבת רק אומרים: ,ראשי חדשים לכפרה הפשוט הוא דראש חודש מקדש הב"ד והוא, זמן' כפרה, אמנם בשבת אין אומרים, זמן' לפי שקבוע וקיימא.

(ג) מדוע בחול אומרים, מזבח חדש, ובשבת אין אומרים זה?

בספרי מנחת מאיר סימן ל"ו, בענין קדשים בשקיעת החמה כתבתי שם בחינוך בית המקדש דלעתיד לבא, וגם בחינוך מזבח דהוא בתמיד של שחר וכבואר במנחות

נשאלתי מאת הרה"ג ר' אפרים גרינ' בלט שליט"א, ממפיס, לברר לו החילוקים שיש בין השמונה עשרה של מוסף ראש חודש שחל בחול לחל בשבת. (א) מדוע לא אומרים בשבת גם כן, ובראשי חדשים, אלא אומרים: ,אתה יצרת?

לפי דעתי הטעם פשוט שמצינו בגמרא ביצה דף י"ז ע"א: ,ת"ר שבת שחל להיות ב"ח או בחול של המועד... ובמוספין, מתחיל בשל שבת ומסיים בשל שבת ואומר קדושת היום באמצע', ועיין ברש"י שם (לעיל), ומזכיר של שבת תחילה: ,ותתן לנו את יום המנוחה', עיי"ש. וזהו ביו"ט או בחוה"מ בשבת, ובכך נכון שבר"ח בשבת אומרים תחילה אתה יצרת עולמך מקדם, כיון שמזכירים שבת מקודם, ואין אומרים: ,אתה